

TUG‘RUQ DAVRLARI VA NORMAL TUG‘RUQ HAQIDA UMUMIY MA’LUMOT

Abdullayeva Muhlisa Zokir qizi

Turon Universiteti Tibbiyot fakulteti Davolash ishi yo‘nalishi
2-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20335683>

Annotatsiya. Mazkur maqolada tug‘ruq jarayonining fiziologik xususiyatlari, tug‘ruq davrlari hamda normal tug‘ruq haqida umumiy ma’lumotlar yoritilgan. Shuningdek, homiladorlik davrida ayol organizmida yuz beradigan o‘zgarishlar, tug‘ruqning boshlanish belgilari va zamonaviy akusherlikdagi yondashuvlar haqida batafsil ma’lumot berilgan. Maqolada tug‘ruqning bosqichlari, ona va bola salomatligini saqlash hamda tug‘ruqdan keyingi parvarishning ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Tug‘ruq, normal tug‘ruq, homiladorlik, akusherlik, tug‘ruq davrlari, ona salomatligi, yangi tug‘ilgan chaqaloq, fiziologik tug‘ruq.

Аннотация. В данной статье представлена подробная информация о физиологических особенностях родов, периодах родов и нормальных родах. Также рассмотрены изменения в организме женщины во время беременности, признаки начала родов и современные подходы в акушерстве. Проанализированы этапы родов, значение сохранения здоровья матери и ребенка, а также особенности послеродового ухода.

Ключевые слова: Роды, нормальные роды, беременность, акушерство, периоды родов, здоровье матери, новорожденный ребенок, физиологические роды.

Abstract. This article provides detailed information about the physiological characteristics of labor, the stages of childbirth, and normal delivery. The article also discusses the changes in a woman’s body during pregnancy, the signs of labor, and modern approaches in obstetrics. The stages of labor, the importance of protecting maternal and child health, and postpartum care are analyzed.

Keywords: Labor, normal childbirth, pregnancy, obstetrics, stages of labor, maternal health, newborn baby, physiological delivery.

Kirish

Bugungi kunda onalik va bolalikni muhofaza qilish tibbiyotning eng muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Sog‘lom avlodni dunyoga keltirish va ona salomatligini saqlash jamiyat taraqqiyoti uchun muhim omil hisoblanadi. Shu sababli homiladorlik va tug‘ruq jarayonlarini chuqur o‘rganish akusherlik va ginekologiya fanining asosiy vazifalaridan biridir.

Tug‘ruq — homiladorlikning yakunlovchi fiziologik jarayoni bo‘lib, bunda homila, yo‘ldosh va homila pardalari ona organizmidan tashqariga chiqadi. Normal tug‘ruq ayol organizmining tabiiy fiziologik jarayoni hisoblanadi. Tug‘ruq jarayoni ona va bola salomatligi bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, ushbu davrda tibbiy nazorat muhim ahamiyat kasb etadi.

Homiladorlik davrida ayol organizmida gormonal, fiziologik va psixologik o‘zgarishlar yuz beradi. Ushbu o‘zgarishlar organizmni tug‘ruq jarayoniga tayyorlaydi. Zamonaviy tibbiyotda tug‘ruqni xavfsiz tashkil etish va asoratlarning oldini olish bo‘yicha keng imkoniyatlar yaratilgan.

Asosiy qism

Tug‘ruq haqida umumiy tushuncha

Tug‘ruq — homilaning ona bachadonidan tashqi muhitga chiqish jarayonidir. Odatda normal tug‘ruq homiladorlikning 38–40 haftalarida boshlanadi. Tug‘ruq tabiiy va fiziologik jarayon bo‘lib, bachadon mushaklarining ritmik qisqarishi natijasida amalga oshadi.

Normal tugʻruq quyidagi belgilar bilan xarakterlanadi:

tugʻruq ogʻriqlarining muntazam boshlanishi;

bachadon boʻynining ochilishi;

homilaning tugʻruq yoʻllari orqali harakatlanishi;

homilaning tashqi muhitga chiqishi;

yoʻldoshning ajralishi.

Tugʻruq jarayonida akusher va shifokorlarning nazorati ona va bola salomatligini saqlashda muhim hisoblanadi.

Tugʻruq davrlari

Tugʻruq uch asosiy davrga boʻlinadi:

Birinchi davr — bachadon boʻynining ochilish davri

Bu davr tugʻruqning boshlanishidan bachadon boʻynining toʻliq ochilishigacha davom etadi. Ushbu bosqich eng uzoq davom etuvchi davr hisoblanadi.

Birinchi davrda quyidagi jarayonlar kuzatiladi:

bachadon mushaklarining ritmik qisqarishi;

tugʻruq ogʻriqlarining kuchayishi;

bachadon boʻynining asta-sekin ochilishi;

homilaning pastga siljishi.

Bachadon boʻyni taxminan 10 sm gacha ochiladi.

Birinchi tugʻruq qilayotgan ayollarda bu davr uzoqroq davom etishi mumkin.

Ikkinchi davr — homilaning tugʻilish davri

Bu davr bachadon boʻyni toʻliq ochilgandan keyin boshlanadi va homila tugʻilishi bilan yakunlanadi.

Ikkinchi davrda:

tugʻruq ogʻriqlari kuchayadi;

ayolning kuchanishi kuzatiladi;

homila tugʻruq yoʻllari orqali tashqariga chiqadi.

Mazkur bosqich ona va bola uchun eng masʼuliyatli davr hisoblanadi. Tibbiy xodimlarning toʻgʻri yordami homilaning xavfsiz tugʻilishida muhim ahamiyatga ega.

Uchinchi davr — yoʻldosh tushish davri

Bu davr homila tugʻilgandan keyin boshlanadi va yoʻldoshning bachadondan ajralib chiqishi bilan tugaydi.

Uchinchi davrda:

bachadon qisqarishi davom etadi;

yoʻldosh ajraladi;

qon ketishining oldi olinadi.

Mazkur bosqichda ayolning umumiy holati va qon yoʻqotish darajasi nazorat qilinadi.

Normal tugʻruqning belgilari

Normal tugʻruqda quyidagi holatlar kuzatiladi:

homilaning tabiiy tugʻruq yoʻllari orqali tugʻilishi;

ona va bola holatining qoniqarli boʻlishi;

tugʻruqning asoratlarsiz kechishi;

bachadonning meʼyoriy qisqarishi;

homilaning toʻgʻri joylashuvi.

Normal tugʻruq fiziologik jarayon hisoblanib, koʻpchilik hollarda jarrohlik aralashuvsiz amalga oshadi.

Tugʻruq vaqtida kuzatiladigan oʻzgarishlar

Tugʻruq jarayonida ayol organizmida quyidagi oʻzgarishlar yuz beradi:

yurak urishining tezlashishi;

nafas olishning kuchayishi;

qon bosimining oʻzgarishi;

gormonal faollikning oshishi;

bachadon mushaklarining faol qisqarishi.

Bu oʻzgarishlar organizmning tabiiy moslashuv reaksiyasi hisoblanadi.

Tugʻruqdan keyingi davr

Tugʻruqdan keyingi davr ayol organizmi uchun muhim tiklanish bosqichi hisoblanadi.

Ushbu davrda:

bachadon asta-sekin kichrayadi;

gormonal muvozanat tiklanadi;

ona organizmi yangi holatga moslashadi.

Tugʻruqdan keyin ayolga:

toʻgʻri ovqatlanish;

dam olish;

gigiyena qoidalariga rioya qilish;

muntazam tibbiy nazorat tavsiya etiladi.

Zamonaviy akusherlikdagi yondashuvlar

Bugungi kunda zamonaviy akusherlikda ona va bola salomatligini saqlashga katta eʼtibor qaratilmoqda. Zamonaviy diagnostika usullari yordamida homilaning rivojlanishi muntazam nazorat qilinadi

Akusherlikda quyidagi zamonaviy texnologiyalar qoʻllaniladi:

ultratovush tekshiruvi;

kardiotokografiya;

laborator tahlillar;

zamonaviy reanimatsiya usullari.

Shuningdek, tugʻruq jarayonida ogʻriqsizlantirish usullari ham keng qoʻllanilmoqda.

Qoʻshimcha maʼlumotlar

Jahon sogʻliqni saqlash tashkiloti maʼlumotlariga koʻra, ona va bola salomatligini muhofaza qilish sogʻliqni saqlash tizimining ustuvor yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi. Homilador ayollarning muntazam tibbiy nazoratdan oʻtishi tugʻruq asoratlarining oldini olishda muhim oʻrin tutadi.

Mutaxassislarining taʼkidlashicha, homiladorlik davrida sogʻlom ovqatlanish, ruhiy xotirjamlik va jismoniy faollik normal tugʻruq uchun muhim omil hisoblanadi.

Oʻzbekistonda ham onalik va bolalikni muhofaza qilish boʻyicha keng koʻlamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Zamonaviy perinatal markazlar va tugʻruq komplekslari ona va bola salomatligini saqlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, tugʻruq ayol organizmining murakkab fiziologik jarayoni hisoblanadi. Tugʻruq davrlarini toʻgʻri olib borish va ona hamda bola holatini muntazam nazorat qilish sogʻlom tugʻruqni taʼminlashda muhim ahamiyatga ega.

Zamonaviy akusherlikdagi innovatsion yondashuvlar, diagnostika va davolash usullarining rivojlanishi tugʻruq jarayonini yanada xavfsiz tashkil etish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Sogʻlom onalik va sogʻlom avlod jamiyat taraqqiyotining muhim omili hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Sogʻliqni saqlash vazirligi materiallari.
2. Jahon sogʻliqni saqlash tashkiloti (WHO) maʼlumotlari.
3. “Akusherlik va ginekologiya” oʻquv qoʻllanmasi.
4. Karimov X. “Onalik va bolalik asoslari”.
5. Zamonaviy akusherlik boʻyicha ilmiy maqolalar toʻplami.
6. Tibbiyot institutlari uchun akusherlik fanidan oʻquv adabiyotlari.
7. Onalik va bolalikni muhofaza qilishga oid xalqaro tavsiyalar.